

A TŰZVIZSGÁLATI ELJÁRÁS EREDMÉNYESSÉGE A VESZÉLYES HELYSZÍNI ELJÁRÁSI CSELEKMÉNYEKET VÉGZŐK FELKÉSZÜLTSGÉNEK SZEMPONTJÁBÓL

EFFECTIVENESS OF FIRE INVESTIGATION PROCEDURES FROM THE VIEWPOINT OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF THOSE CARRYING OUT DANGEROUS ON-SITE PROCEDURAL ACTS

RÁCZ SÁNDOR

racz.sandor@uni-nke.hu

(ORCID: 0000-0001-9955-924X)

Absztrakt

A tűzvizsgálati hatósági eljárások hasonlóan más közigazgatási eljárásokhoz jogi ismeretek, a témával kapcsolatos szakismeretek, valamint egyéb meglévő, vagy szerzett képességek jelenlétét követelik meg. Az eljárás alatt keletkezett megállapítások, bizonyos esetekben más – akár büntető, vagy polgári peres – eljárás alapját képezhetik, tehát egyéb jogkövetkezménnyel járhatnak. Különösen fontos tehát a tevékenységet végzők szakmai felkészítése, az egymásra építhető tudásszintek kialakítása, a tevékenységhez szükséges képességek meghatározása, és nem utolsósorban a motiváció fenntartása. Számos képesség párhuzamos fejlesztésére van szükség, amelyek egymást erősítik, vagy hiányuk kizárhatja a munkafolyamatból, a munkát végző személyt. A tűzeseti helyszíni eljárási cselekmények alkalmával előtérbe kerülő egyéni képességek, és előforduló hibák vizsgálata rávilágíthat a tudatos szakmai fejleszthetőségre, és az egyéni kompetencia vizsgálatára is. A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére, a Concha Győző pályázat keretében készült.

Kulcsszavak: tűzvizsgálat, helyszíni eljárási cselekmények, helyszíni szemle

Abstract

Fire investigation authority procedures, similarly to other public administrative procedures, require legal knowledge, expertise on the subject and other already existing or acquired skills. The findings of the procedure may, in certain cases, form the basis of other – criminal or civil – proceedings, thus they may have other legal consequences. As a result, professional competence of those carrying out such activities, interconnected levels of knowledge, specifying the required skills and last but not least, maintaining motivation are especially important. Several skills need to be developed simultaneously, which strengthen each other or their absence could disqualify the person from carrying out the procedure. Analysing individual abilities and mistakes occurring on fire investigation on-site procedures could shed light on conscious professional development opportunities and individual competency testing as well. The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance” in the Concha Győző Program.

Keywords: Fire investigation, professional development, individual competency

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2017. 09.18.

A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2018.01.13.

BEVEZETŐ

A tűzvizsgálat fejlődésének történeti áttekintése

Egy ilyen komplex feladatkör elemzéséhez, annak fejlődése, a történelem során jelentkező társadalmi, és egyéb szempontok ráhatásának elemzése szükséges, ezáltal a történeti áttekintés elkerülhetetlen a tűzvédelmi, ezen belül a tűzvizsgálati irányelvek megismeréséhez.

A tűzvizsgálati vonatkozású első szabály Szent István királyhoz köthető, aki Dekrétomainak Második Könyv 30. Fejezetében a következőképpen fogalmaz a gyújtogatásokról: ...”hogya valaki más ember épületeit ellenségeskedésből felgyújtja, állassa helyre az épületeket, és valami házi eszköz odaégett, fizesse meg, és annak felette adjon tizenhat tinót, ki összevéve hatvan ezüst pénzt ér.” Ez a királyi határozat feltételezi, hogy a tűz okozójának személyét felderítik, és szankciót helyeznek kilátásba. A feudális Magyarországon tűzvizsgálatról nemigen beszélhetünk, de az emberek minden biztonnyal próbáltak rájönni egy-egy tüzeset után, hogy vajon mi vagy ki okozhatta azt. II. József 1788-ban kiadott Tűzrendészeti pátensének 56. §-ában a tüzek vizsgálatát rendeli el: „Végre a tűznek eloltása után arról szóló tudósítást azonnal az illető vármegyének terjesztessék elő. A vármegye pedig arról, hogy s miként támadt a tűz szoros vizsgálatot tegyen, hogy a szerencsétlenségnek mind vigyázatlan, mind gonosz szerzői tettükről számot adhassanak és megbüntessenek” Mivel a vármegye végrehajtó és bírói hatalommal is bírt, így az önmaga által hozott ítéletet végre is hajtotta.

Jelentős fejlődés a tűzvédelmi–tűzrendészeti szabályozásban először a dualizmus idején történt, amikor is Markusovszky Béla elsőként határozta meg a tűzvizsgálat fogalmát: „Felderítő vagy kutató tevékenységet, mely a veszély elmúltával, a tűz keletkezési okait iparkodik megállapítani, s az e végett folyamatba tett eljárás eredményéhez képest a jövőre nézve praeventive intézkedik, az elkövetett kihágásokat üldözteti, a constatatált bűnös cselekményeket pedig megtoroltatja.” Az 53720/1878. számú magyar királyi belügyminiszteri rendelet arról rendelkezik, hogy a tűzrendészeti feladatokat (így a tűzvizsgálatot is) Széchényi Ödön gróf által 1870-ben alapított Magyar Országos Tűzoltó-szövetség látja el. A 32706/1882. számú magyar királyi belügyminiszteri rendelet felhívja a községi előljáróságok figyelmét, hogy a biztosítási csalások elkerülése végett a fokozott körültekintéssel végezzék a tűzvizsgálatot. 1936-ban adják ki a X. törvénycikket, a tűzrendészet fejlesztéséről, amely az első tűzrendészeti törvényünk lett. Habár a tűzvizsgálatról a törvénycikk nem rendelkezik, a végrehajtására kiadott 180.000/1936 számú magyar királyi belügyminiszteri rendelet a tűzrendészet teljes és átfogó rendezése érdekében már igen. A törvénycikk a tűzvizsgálatot egyenrangúként említi a megelőző és a mentő tűzrendészettel. A rendelet a következőként definiálja felderítő tűzrendészetet: „a tűz oltása után a tűz okának megállapítása, és ennek eredménye alapján hasonló tüzeset megisméltlődésének lehető kiküszöbölése”. A tűzrendészeti hatóság feladata, hogy „a tűz eloltása után a tűzvizsgálatot 24 óra alatt megtartja, és a vizsgálat eredménye alapján megfelelő intézkedéseket tesz”. Ez a meghatározás arra utal, hogy halaszthatatlannak ítélték a tűzvizsgálat megkezdését.

A II. Világháború után született meg az 1956. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészetről. A mentő és megelőző tűzrendészettel továbbra is egyenrangú tevékenységként szerepel a tűzvizsgálat. A 4/1957. (XI.19.) számú BM rendelet szerint a tűzvizsgálat célja „az eloltott tűz keletkezési okának minden kétséget kizáró megállapítása”. Minden tüzeset után tűzvizsgálatot kellett tartani, szükség esetén a nyomozó hatóság segítségét is lehetett kérni. 1973-ban kerül kiadásra a 13. törvényerejű rendelet a tűz elleni védekezésről és a tűzoltóságról. Végrehajtásáról a 14/1973. (VI.2.) számú rendelet rendelkezik. A tűzvizsgálatot továbbra is az Állami tűzoltóság végzi, tűzrendészeti hatóságként. A 4/1974. (VIII.1.) számú BM rendelet bővebben foglalkozik a tűzvizsgálattal, és bevezeti az utólagos tűzvizsgálat fogalmát. Érdekes változtatás, hogy ha a helyszínt megváltoztatták, vagy valamilyen okból nem várható eredmény el lehet tekinteni a tűzvizsgálattól. A tűz elleni

védekezésről és a tűzoltóságról szóló 3/1980. (VIII.30.) számú BM rendelet részletesen meghatározza a tűzvizsgálat szabályait. A jogszabály szerint a tűzvédelmi hatóság ismét köteles minden tüzesetet kivizsgálni. A feladat fontosságának megfelelően 1982-ben tűzvizsgálói beosztásokat hoztak létre. A tűzvizsgálat alapeljárását a megyei városi, városi, kerületi, üzemi tűzoltó parancsnokságok, a fővárosi/megyei tűzvizsgáló szolgálat és Belügyminisztérium Tűzoltóság Országos Parancsnoksága tűzmegeelőzési osztály tűzvizsgáló csoportjai végzik. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény a települési önkormányzatok feladataként határozta meg a helyi tűzvédelemről való gondoskodást.

Az 1991. évi XX. törvény jelentős változásokat hozott. Létrehozta a hivatásos önkormányzati tűzoltóságokat, és a tűzvédelmi hatósági jogkört a jegyzőhöz telepítette. A jegyző a határozat meghozatala előtt köteles volt az illetékes tűzoltó-parancsnokság szakvéleményét kikérni. Ezáltal létrejött az úgynevezett megosztott hatósági jogkör. A tűzvizsgálatról a hatósági bizonyítványt is a jegyző adta ki. Az ügyfelek szempontjából az ügyintézési idők indokolatlanul hosszúak lettek. Az 1996. évi XXXI törvény hatálybalépését követően szükségesszerű volt a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályok megalkotása, mivel a 3/1980. (VIII.30) számú BM rendelet már nem volt hatályban. A hiány pótlására a következő évben került sor a 13/1997.(II. 26.) számú BM rendelettel, melyet a 37/1999. (X.27) BM rendelet módosított.

A következő, tűzvizsgálatról szóló rendelet kidolgozására 2006 februárjában kezdődött, az akkori BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságon alakult munkabizottság vezetésével. A bizottságban különböző, de tűzvizsgálatokkal kapcsolatban álló szervezetek tagjai dolgoztak együtt. Az új (12/2007. (IV. 25.) ÖTM rendelet) rendelet megalkotását indokolta, hogy a 13/1997. (II. 26.) számú BM rendelet nem illeszkedett a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényhez, és a társadalmi elvárások is megfogalmazódtak a tűzvizsgálati szabályozás változását illetően.

A fővárosban a 2000 évek elejétől önálló osztályként, majd főosztályként működött a Fővárosi Tűzoltó-parancsnokságon a tűzvizsgálati szakterület irányítása egészen 2012-ig, amikor átszervezés következtében megszűnt. Ezután első fokú hatóságként az igazgatóságok jártak el, így területi szintre kerültek a tűzvizsgálati első fokú hatósági ügyek, majd 2013. január 1-től visszakerültek a kirendeltségekre egészen 2016. január elsejéig, amikortól ismét a területi szerv végezte az első fokú eljárásokat. A fővárosban évekig működő majd 2012-ben átalakuló Tűzvizsgáló Készenléti Szolgálat rugalmasan, és hatékonyan végezte a tűzvizsgálat első eljárási lépéseivel kapcsolatos teendőket, a helyszíni eljárási cselekményeket. Az ország többi megyéjében ügyelet működtetésével oldották meg, hogy a helyszíni szemle elvégzésére a lehető leghamarabb sor kerüljön. Ezt a különbséget a nagyszámú tűzvizsgálat indokolta, amely figyelembe vételével a fővárosban sikerült ezt a készenléti jellegű szolgálatot fenntartani. Napjainkban (2017) a 44/2011.(XII.5.) BM Rendelet (továbbiakban: Rendelet) határozza meg a tűzvizsgálat szakmai szabályait. A jelenleg is hatályos a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény rögzíti a tűz elleni védekezés rendszerét. A törvényben a tűzvizsgálat a tűzmegeelőzési feladatok mellett kerül felsorolásra, amely feladatkörök napjainkban is önállóan, egymásra hatással biztosítják, a magyarországi tűzvédelmi rendszer stabilitását. Különösen fontos fenntartani ezen szakterületek önállóságát, és a minőségi munkavégzés feltételeit biztosítani, hiszen a tűzvizsgálat által nyújtott visszacsatolt információk nélkül akár a tűzvédelem mentő egységeinek a beavatkozási feltételei romlanának, amely veszélyesebb munkavégzési feltételeket indukálna.

A tűzvédelem alkotóelemeinek bemutatása

A hatályos tűzvédelmi törvény értelmében alakulhatott ki a mai napig meghatározó tűzvédelmi struktúra, amely a tűzvédelem alkotóelemeihez pontosan definiálja végrehajtandó feladatok alapveit.

Tűzmegelőzés

„A tüzek keletkezésének megelőzésére, továbbterjedésének megakadályozására, illetőleg a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására vonatkozó, a létesítés és a használat során megtartandó tűzvédelmi jogszabályok, szabványok, hatósági előírások rendszere és az azok érvényesítésére irányuló tevékenység.”¹

Tűzoltás

„A veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása.”²

Tűzvizsgálat

„A tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányuló tűzvédelmi hatósági tevékenység, amelynek célja olyan tűzmegelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegelőzési ismeretek bővítésére, a mentési beavatkozási feltételek javítására, és hozzájárulnak a jogkövető magatartáshoz.”³

A tűzvizsgálat jellemzői

A tűzvizsgálat tehát olyan tevékenység, amely a múltbeli releváns esemény objektív igazságnak megfelelő megismerésére irányul. A tűz előtti állapotok, a tűz keletkezés ok, -okozati összefüggéseinek megismerésre törekszünk. A megismerő tevékenység során tényeket állapítunk meg, összefüggéseket tárunk fel, problémákat értünk meg. A megismerő tevékenység sajátos rétegét alkotják a gondolkodási műveletek (mint pl.: logikai módszerek, filozófiai tételek alkalmazása, keresés, rendszerezés, algoritmusalkotás). Cél eléréséhez szükséges, hogy tevékenység a vonatkozó eljárási szabályoknak feleljen meg, tervszerű, tudatos legyen, valamint szellemi és gyakorlati tevékenységek egysége jellemezze.

A tűzvizsgálati megismerés szakaszai

- Felderítés: (én megismerem): A történeti tényállás megismerése, adatgyűjtés, adatfeldolgozó tevékenység, és az ehhez szükséges feltételek biztosítása.
- Bizonyítás: Az eljárás során összegyűjtött adatok közül a jogi szempontból meghatározó tényeket mindenki számára megismerhetővé teszem, ezért az adatokat megfelelő módon kell beszerezni és valóságtartalmukat a bizonyítás elveinek, szabályainak megfelelően kell igazolni. [1].

Tűzvizsgálat általános elemei:

- Metodika: azokat az eljárásjogi szabályokat, melyek a tűzvizsgálónak a teendőit szabályozzák, illetve rendszerbe foglalják
- Taktika: a helyszíni szemlére, a meghallhatásokra vonatkozóan. (Párhuzamosan is lehetséges, ami a gyorsaságot növeli.)
- Technikai eljárások, és alkalmazásuk: fényképezés, videó felvétel készítése, mintavétel lebonyolítása.

¹ 1996.évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről, és a tűzoltóságról értelmező rendelkezések

² 1996.évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről, és a tűzoltóságról értelmező rendelkezések

³ 1996.évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről, és a tűzoltóságról értelmező rendelkezések

Alapkövetelmények a tűzvizsgálattal szemben:

- a törvényesség betartása,
- teljesség a bizonyítás tekintetében,
- tárgyilagosság,
- gyorsaság,
- adatvédelem, adatkezelés.

A tűzvizsgáló gondolkodás jellemzői a tűzvizsgálat során

Alapvetően a tűzvizsgálati gondolkodást a megismerésre törekvés, a lehetséges verziók felállításának képessége, kreativitás, fantázia, kollektív bölcsesség (saját, vagy más korábbi tapasztalatainak felhasználása) intuíció, és folyamatos kétkedés jellemzi. Mindezen képességeket a jogi normák betartása mellett használni. A tűzvizsgálóra jellemző gondolkodási módokat ki lehet egészíteni olyan alapvetően — a tűzvizsgálati eljárás szempontjából hasznos — elemekkel, amelyek kifejezetten meghatározzák az eljárásban résztvevők sikerességét [1].

- Rekonstruktív gondolkodás:
 - okozatról az okra,
 - részről az egészre,
 - jelenségekről a lényegre következtetés.
- Logikai módszerek alkalmazása
 - Indukció (egyedi jelenségek megismerése révén jut általánosításhoz, szabályok megállapításához.)
 - Dedukció (levezetés, következtetés általánosból az egyesre, egészből a részekre következtetés)
 - Analógia (hasonlóságon alapuló egyezés)
 - Analízis (elemzés, részekre bontás, a gondolkodás jellemzője)
 - Szintézis (összefoglalás, egységbe foglalás)
- Filozófiai tételek alkalmazása
 - Dialektikus gondolkodás: (vitatkozásban való ügyesség, az ellentmondások felderítésével, feloldásával az igazság felismerése)
 - Racionalizmus: (Értelemmel felfogható, észérveken nyugvó gondolkodás)
 - Empirizmus: (Ismeretelmélet, amely az érzéki megismerést hangsúlyozza, a környezet tárgyainak, eseményeinek és összefüggéseiknek tapasztalati megismerése)

A tűzvizsgálatot végzők szakmai felkészültsége

A tűzvizsgálók szemben a kezdetektől elvárt követelmények, hogy kellő mélységű szakmai ismeretekkel, jártassággal rendelkezzenek a jogszabályokban meghatározott hatósági eljárás lefolytatására. Képesnek kell lennie ennek a komplex folyamatnak a megszervezésére, végrehajtására. Szakmai szempontból széles ismeretkörrel kell rendelkeznie az égés kialakulására, terjedésére vonatkozóan. Ismernie kell a különböző típusú anyagok fizikai és kémiai jellemzőit, gyakorlati tapasztalattal kell rendelkezni a különböző típusú tüzekre utaló elváltozások, égésnyomok felismerésére, értelmezésére. Tisztában kell lenni, hogy a tűzoltási tevékenység hogyan befolyásolhatja a nyomokat, és milyen elváltozásokat okozhat. Ismernie kell a különböző épületszerkezetek jellemzőit, a tűznek a szerkezetekre gyakorolt hatását. Járműtechnikai ismeretekkel is rendelkeznie kell, és ezenkívül számos más műszaki jellegű ismerettel kell bírnia, amelyek alapját képezik a tűzvizsgálatnak.

Nem minden alap nélkül mondják a tűzvizsgálók, hogy egy-egy tűzvizsgálat során megtanulnak egy új szakmát. Jártasság szükséges a személyiségpszichológia, és a kommunikáció terén, meg kell tanulnia, hogyan kérdezze ki a tanúkat, ügyfeleket. A jó

tűzvizsgáló megfigyelési, meghallgatási képességet fejleszt ki magában, és képes a helyszínről, valamint a személyektől szerzett információk elemző értékelésére, a rendelkezésre álló adatokból bizonyító erejű következtetések levonására. Ismerni kell a gyújtogatások általános motívumait, illetve a bizonyítására szolgáló eljárásokat. Tudnia kell, hogyan gyűjtse, rögzítse, dokumentálja mindezeket, illetve milyen eljárási szabályok vonatkoznak a bizonyítékok megőrzésére, kezelésére. Összefoglalva, a tűzvizsgáló folyamatosan tartsa karban ismereteit, és önképzés keretében bővítse azokat. [1].

A tűzvizsgálat napjainkban

Jelenleg az első fokon eljáró hatóság a katasztrófavédelem területi szerve, ahol a mentő tűzvédelem területén nagy gyakorlattal rendelkező Katasztrófavédelmi Művelési Szolgálat⁴ (KMSZ) munkatársai végzik azt a tevékenységet, amely a hatósági eljárás egyik legfontosabb eleme, a helyszíni szemle. A helyszíni szemle, csak a tüzeset helyszínén végezhető hatósági tevékenység, amely nélkül nem folytatható le a tűzvizsgálati eljárás. Amennyiben a helyszíni szemlét, vagy a további eljárási cselekményeket felületesen, szakszerűtlenül, szabálytalanul, kellő szakmai felkészültség nélkül hajtják végre kizárt a helyes végeredmény elérése, és nem utolsósorban akár törvénytelen is válhat a tűzvizsgálati tevékenység.

A továbbiakban a cikk olyan eljárási hiba előfordulásának lehetőségét elemzi, amely a tevékenységet végző személyek felületességével, figyelmetlenségével, a tűzvizsgálati és a kombinatív elemző gondolkodás hiányával, motivátlansággal egyszóval személyi kompetenciák hiányával indokolható.

A PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Már a szemle végrehajtásakor is elengedhetetlen ismerni azokat a fizikai, kémiai átalakulásokat, amelyek jellemzik a tüzesetek lefolyását [2]. A tüzeseti helyszín egy nagy hő, és füstthatásnak, valamint egyéb fizikai hatásnak kitett jellemzően romosodott terület, amely a tűzoltást végzők által végzett beavatkozás nyomait is magában hordozza. Az eredeti állapothoz képest minden tekintetben megváltozott terület felületes szemlélő részére nem kínálja tálcán azokat az információkat, amelyek a hatósági eljárásban – különösen a szakmai megállapításokat tartalmazó összefoglaló, és a hatósági döntést tartalmazó tűzvizsgálati jelentés⁵ elkészítésekor - jelentőséggel bírhatnak.

Az oltást, és a mentést végző tűzoltók szakmájukból adódóan ismerik az alapvető hő, és füstterjedési jellemzőket, érkehetnek a tűz korai szakaszában a helyszínre, amikor még lehetséges megállapításokat tenni a tűz terjedésére annak fizikai megnyilvánulásai miatt. Azonban akár csak egy helyiségen belül, gyorsan lokalizált tüzeset elsőként meggyulladó anyagát meghatározni, a terjedésre, és a lehetséges gyújtóforrásra megállapítást tenni sem lehetséges alapos megfigyelés, elemző, kombinatív gondolkodás nélkül. Egy teljesen kiégett helyiség esetében, a már előzőekben említett tűzoltói beavatkozás nyomaival terhelt területen, különös tekintettel az utómunkálatok során átmozgatott, átforgatott anyagmaradványokra, rendkívül nehéz feladat. Az hogy a tűz hogyan hatott az anyagokra, csak a helyszínen az esemény szemlélőjének áll módjában megfigyelni, mindenki más számára megismerhetővé kell tenni az ott lezajlott folyamatot, amelyekhez adatokat kell gyűjteni. Ebből következően releváns adatokkal, csak abban az esetben tudunk dolgozni, ha képesek vagyunk a nyomok és maradványok vizsgálatával a lezajlott folyamatokat felismerni, analizálni, szintetizálni, azokból megfelelő következtetéseket levonni, majd azokat megfelelő módon rögzíteni. A tűzvizsgálat

⁴ A Katasztrófavédelem területi szervének azon egysége, ahol nagyobb tűzoltás vezetési tapasztalattal rendelkező, hatósági tevékenységre is feljogosított személyek látnak el szolgálatot (szerző)

⁵ A tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011.(XII.5.) BM Rendelet által előírt, a tűzvizsgálat megállapításával kapcsolatos záró ügyszeret

egyik alapvetése, hogy az okozatról az okhoz kell eljutnunk, és megállapításokat tennünk, úgy hogy mindeközben verziókat állítunk fel, azokat folyamatos kételkedés mellett újra, és újra megvizsgáljuk, amíg azok a verzió maradnak csak, amelyet a legtöbb bizonyíték támogat, különös tekintettel a megdönthetetlen bizonyító erejű adatokra [3].

Az eljárás lefolytatásának sikeressége a helyszíni szemle korrekt végrehajtásával, a bizonyítékok szakszerű rögzítésével és kezelésével kezdődik. A szemle végrehajtása a rekonstruktív⁶ gondolkodás megjelenésével, a „gondos gazda” szemszögéből történő információgyűjtésből áll. Ennek lényege, hogy a megszerzett információkból Én fogok dolgozni, és a helytelen összefüggések kialakításával kapcsolatos eljárási problémák következményeit is Én fogom elszenvadni. Rutinosabb tűzvizsgálók már vettek részt olyan igazságszolgáltatási eljárási cselekményekben, amikor az elkövető ügyvédje, az ügyész, vagy bíró előtt kell megvédeni a megszerzett információból kialakított, vagy akár egyenesen következő megállapítás, álláspont hitelességét. Amennyiben ez a „tanulási” folyamat kimaradt a vizsgálatot végző személy szakmai gyakorlatából, és vélelmezhetően soha nem fog bekövetkezni, kénytelen a jogszabályokban, szervezetszabályzó eszközökben, tankönyvekben leírtak alapján végezni a munkáját, esetleg nagyobb tapasztalattal rendelkező kollégák útmutatása alapján eljárni. Ez a lehetőség előfordulhat abban az esetben, amikor a helyszíni szemlét végző személy nem maga végzi az eljárás további részeit, tehát sem az összefoglaló jelentést⁷, sem pedig a tűzvizsgálati jelentést⁸ nem ő készíti el. Probléma lehet még, hogy a nyomrögzítési feladatokat, a „nyomazonosítási”, és értelmezési munkát olyanok végzik, akik alapvetően más típusú gondolkodásra vannak kondicionálva. Ez a helyzet adódhat abból, hogy az első eljárási cselekményeket végzők, tehát a tűzoltást vezető a mentő tűzvédelem végrehajtói állományából kerültek kijelölésre, értve ez alatt a KMSZ tisztii állományát. Egy jó tűzoltásvezető, képes nagy pszichikai terhelés, és időnyomás alatt olyan gyors taktikai lépések átlátására, és helyes megoldások felismerésére, amely a tűzoltások, és műszaki mentések sikeres végrehajtásához szükségesek. A nyilvánvaló különbség a döntések meghozatalára rendelkezésre álló időn keresztül értelmezhető. Míg a káreset felszámolása közben másodpercek, esetleg percek állnak rendelkezésre az optimális döntés meghozatalára, addig a helyszíni szemle lefolytatása órákban mérhető, így a cselekmények átgondolására is több idő áll a rendelkezésre [4]. Ez nem jelenti azt, hogy – az alapvetően gyors hatékony munkára kondicionált személyek gondolkodásába – a tűzvizsgálati cselekményeket – különös tekintettel a helyszínen elvégzendőket – ne lehetne integrálni.

A helyszíni cselekmények elemzése

Helyszíni szemle jegyzőkönyv vizsgálata

A jegyzőkönyv a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011.(XII.5.) BM Rendelet (továbbiakban: Rendelet) a következőket tartalmazza: „*A tűzvizsgálati eljárás során a hatóság haladéktalanul tűzvizsgálati helyszíni szemlét tart. A helyszíni szemléről készített jegyzőkönyv tartalmazza a helyszín bemutatását; a helyszínrajzot; a károsodott terület leírását; a tűzkeletkezés helyére és terjedésére utaló állapotokat és elváltozásokat, a tűz terjedését elősegítő és akadályozó tényezőket; személyek, anyagi javak, természeti környezet veszélyeztetettségére vonatkozó körülményeket; a vizsgálat szempontjából lényeges tényezők*

⁶ Az eredeti állapotba, alakba történő visszahelyezés, visszarendezés, akár gondolati síkon is (szerző)

⁷ Az összefoglaló jelentés a tűzvizsgálati eljárásról készült - tűzvizsgálati jelentés tervezetének minősülő - olyan szakmai dokumentum, melyet a tűzvizsgáló a szakmai szempontok szerint állít össze. (44/2011 BM rendelet alapján a szerző)

⁸ A tűzvizsgálati eljárás olyan záró dokumentuma, amelyben a tűz keletkezéséhez vezető folyamatra, és a tűz terjedésére vonatkozóan kell megállapításokat tenni rövid közérthető formában (44/2011 BM rendelet alapján a szerző)

leírását és rögzítését; a szükség szerinti mintavételezés körülményeit; a lefoglalt tárgyak, maradványok megnevezését.”⁹

A rendelet szövegéből is kitűnik, hogy a szemle végrehajtása nagyon alapos, aprólékos kizárólag a tapasztalt tények általi dokumentálást jelent, amelyet a szemlét végrehajtónak kell rögzítenie, és pontosságáért, hitelességéért, valamint teljességéért ő felel [5]. A szemle alkalmával lehetősége van a hatóságnak bizonyítékokat lefoglalni, anyagmaradványokból mintát vételezni. A szemle hasonlóan a bűnügyi helyszíni szemlékhez statikus és dinamikus szakaszból áll. A statikus szakaszhoz tartozik egyfajta helyzetkép, ahol a látottak rögzítése zajlik. A dinamikus szakasz a kutató része a szemlének. Átforgatunk, megmozgatunk dolgokat, így az eredeti állapot megváltoztatása történik. Ez nagyon kényes része a szemlének, mert visszafordíthatatlan folyamatot jelent az esetek nagy részében.

A Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól rendelkező törvény (KET) meghatározza az eljárás lefolytatásakor figyelembe vehető bizonyítékok körét, amelyek a következők:

- az ügyfél nyilatkozata
- az irat
- a tanúvallomás
- a szemléről készült jegyzőkönyv
- a szakértői vélemény
- a hatósági ellenőrzésen készült jegyzőkönyv
- és a tárgyi bizonyíték.

A felsorolásból láthatjuk, hogy ügyfél nyilatkozat, tanúk meghallgatása, szemléről készült jegyzőkönyv, tárgyi bizonyíték jöhet elsőként szóba a helyszínen megszerezhető bizonyítékok köréből. A jegyzőkönyv, valamint a tárgyi bizonyítékok kizárólag a helyszínhez kötődnek, és az esemény jellegéből adódóan korlátozott ideig vehetőek igénybe, hiszen nyilvánvaló például egy lakóháznál, hogy a kéresterben érintett tulajdonos mielőbb vissza szeretné állítani az eredeti állapotot, és a terület őrzése is rendőri erőforrásokat köthet le¹⁰. Ezen kívül meg lehet még említeni az égésgyorsító anyagok mintavételezésének problematikáját, amelyek illékonyáguk miatt rövid ideig rögzíthetők a helyszínen.

A tüzesetek vizsgálatának szabályait a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Főigazgatója által kiadott Intézkedés¹¹ határozza meg, amely mellékletében a helyszíni szemlejegyzőkönyv tartalmi, és formai követelményei is megtalálhatóak. Megemlítendő, hogy a Katasztrófavédelemben tűzvizsgálattal foglalkozó személyeket a rendőrség állományában dolgozó szakemberek képzik a helyszíni szemle során alkalmazható nyomrögzítési technikákra szaktanfolyami keretek között az Országos Rendőr-Főkapitányság Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ dunakeszi Oktatási és Továbbképzési Központjában, amely közvetlenül a tűzvizsgálói tanfolyami végzettségre¹² épül. Ez a tűzvizsgáló továbbképző szaktanfolyam nyomon és anyagmaradványok felkutatásával, rögzítésével, csomagolásával, és hitelesítésével kapcsolatos eljárásrenddel ismerteti meg a képzésben résztvevőket. Ezenkívül a kriminalisztikai fényképezés, helyszínrajz készítés, helyszíni szemle lefolytatásának kriminál-taktikai lépéseit is oktatják a rendőrség szakemberei. A tanfolyamon oktatott szakismeretek a helyszíni szemle nyomrögzítési eljárásában lényegében alapismereteknek számítanak. A helyszín szakszerű leírása, csak ezen a tanfolyamon oktatott ismeretek segítségével végezhető el a kellő szakszerűséggel.

⁹ A tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011.(XII.5.) BM Rendelet 7. § (1) bekezdés

¹⁰ 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

¹¹ 56/2016 BM OKF Főigazgatói Intézkedés: A tüzesetek vizsgálatára vonatkozó egyes eljárási kérdések szabályozásáról

¹² 44/2011 BM rendelet által előírt képzési követelmény a tűzvizsgálatra kijelölt személyek tekintetében

A helyszín leírása során szükséges:

- a tüzeset külső környezetének bemutatása;
- a tüzeset környezetének bemutatása;
- a tűz által károsított terület leírása, (épületszerkezetek, tárgyak, anyagok);
- az égés létrejöttéhez szükséges összetevőkre vonatkozó megállapítások;
- a tűz terjedését elősegítő, illetve akadályozó körülmények;
- személyek, anyagi javak, természeti környezet veszélyeztetettségére vonatkozó tények;
- a tűzvizsgálat szempontjából további lényeges tényezők.¹³

Egyet lehet érteni azzal a megállapítással, hogy a helyszíni szemle nélkülözhetetlen, halaszthatatlan, és pótolhatatlan [6]. A korábban említett módon, szakszerűtlenül, vagy felületesen elvégzett helyszíni szemle esetén az eljárás lefolytatható, de a hatósági eljárás utáni jogkövetkezmények foganatosítására kevés az esély, különösen a tűz keletkezésével kapcsolatos megállapításokkal összefüggésben hozható személyi felelősségre.

A felületes feladat-végrehajtás adódhat abból is, hogy a szemlét végző egészen egyszerűen nincs, vagy még nincs birtokában annak a tűzvizsgálati gondolkodásnak (nevezzük képességnek), amely egy komplex tudásbázisra épül, és társul hozzá egyfajta kreatív gondolkodás is. Aki nem tud azonosítani egy égésmintázatot (alapismereti tudás), az megállapításokat sem tud tenni a már lezajlott folyamatra (kreatív gondolkodás). Tehát, ahhoz hogy ezt a munkát jól végezze a helyszíni szemlét végző, a jó megfigyelő képességén túl szükséges a jelenségek értelmezéséből történő következtetések levonására, és a már lezajlott folyamatok rekonstruálására. Ez a kreatív szemlélet kifejleszthető, amennyiben a szükséges alapismereteket elsajátítottuk, és azokat nemcsak szolgai módon leírjuk, hanem értelmezni is tudjuk. Amennyiben a szükséges mennyiségű terepmunkát elvégeztük egy tapasztalt mentor társaságában, és nem utolsó sorban motiváltak vagyunk egy ilyen típusú gondolkodás elsajátítására, ezek a képességek kifejlődhetnek.

Az említett képességek hiányának a szempontjából vizsgálva a hibákat előfordult, hogy a jegyzőkönyv nem tartalmazta az esemény értékeléséhez szükséges lényeges tényeket. Néhány példát megemlítve a jegyzőkönyvből kimaradt fontos információkból egy lakástűznél, amely befolyásolhatja az eljárás sikerességét azok az egyes berendezési tárgyak anyagáról és az azokon látható égésnyomok megjelenési formájáról, méretéről tett megállapítások, valamint a károsodások részletes leírása, a tűz terjedési iránya, az égésnyomok alapján a tűz áterjedését elősegítő vagy akadályozó körülmények, károsodott és nem károsodott részek határának vizsgálata, mely a tűz tovább terjedésének megítéléshez elengedhetetlen szempont. Sok esetben kimaradt a lakásban található padlóburkolat, valamint nyílászárók anyagának megállapítása (üveges vagy egynemű faszerkezetű), illetve annak megállapítása, hogy csukott, vagy nyitott helyzetben voltak. Az ajtók, ablakok állapota, helyzete a tűz terjedését jelentősen befolyásoló tényező, amit a tűzvizsgálat során tisztázni kell. A tűzvizsgálók feladata a tűz helyszínének kiértékelése a fent említett égési elváltozások, beégési mélységek alapján, ezáltal következtetés a tűz keletkezésének idejére, helyére, a lehetséges gyújtóforrásokra, továbbá hogy milyen körülmények hatására alakulhatott ki az égés folyamata [7].

Nem pontosan húzható meg az a határ, amikor a szemlét végzők figyelmetlensége, vagy felületessége, - ami akár fáradtságból is adódhat - mikor billen át a még megfelelő, vagy a már elfogadhatatlan minőségbe.

A helyszíni szemlét végzőknek a BM OKF Főigazgatójának 56/2016.számú intézkedése „A tüzesetek vizsgálatára vonatkozó egyes eljárási kérdések szabályozásáról” 1. sz. melléklete részletesen előírja a szemle alatti jogokat, és kötelezettségeket. Ennek ellenére a hiba

¹³ 56/2016 BM OKF Főigazgatói Intézkedés: A tüzesetek vizsgálatára vonatkozó egyes eljárási kérdések szabályozásáról

elkövetésének a lehetősége mindenkinek ott rejtőzik a munkájában. Kritikus lehet az is, amikor több órás káreseti tevékenység után kell egy komoly pszichikai igénybevételre átesett KMSZ parancsnoknak az első eljárási cselekményeket elvégeznie, amely akár biztonsági kockázatot is jelent a romosodott helyszínen [8]. Azonban különbséget kell tennünk fáradtságból adódó figyelmetlenségből vétett, a képesség hiányából, vagy a motivátlanságból fakadó felületességből adódó hibák között. Azt megítélni, hogy egy szemle végrehajtása során esetlegesen vétett eljárási hiba minek volt a következménye, szinte lehetetlen. Leginkább szervezetszerűen kell törekedni, hogy ezekhez a feladatokhoz a szükséges képességek, és képzettségek birtokában lévő alkalmas állományt rendeljünk.

Egy képzett „specialista” valószínűleg – mivel kizárólag a saját szakterületével foglalkozik – hamarabb szerez rutint, mint az, aki alkalmanként kénytelen azt végezni, és lényegében hatékonyabban, kevesebb energia befektetésével képes lehet jobb munkát végezni.

Azt ki lehet jelenteni, hogy az alaptévékenységként végzett munka hamarabb válik jó értelemben rutinná, mint egy kapcsoltan végzett feladat. Azonban, az egyén által elérhető legmagasabb szakmai képesség elérési idejét előre meghatározni nem lehetséges, hiszen a vizsgált alanyok különböző tudásszintről indulnak, és nem utolsósorban ez egy olyan szakterület, hogy mindig van mit tanulni, mindig van újabb tapasztalat.

Leginkább Comenius¹⁴ alapelveivel összhangban lehetne vizsgálni azokat a folyamatokat, amelyek a tűzvizsgálóban lezajlanak, miközben szakmailag fejlődik [9].

Ezek a következők:

- szemléletesség (konkrét tapasztalatszerzés, megfigyeléssel)
- tudatosság (a megértés nélküli tudás helyett az ismeretek tudatos elsajátítása)
- rendszeresség (az oktatott anyag egymásra épüljön)
- következetesség (az életkori sajátosság, és az értelmi (szakmai: szerző) fejlődés szintjeit is figyelembe veszi)
- a tananyag koncentrikus bővítésének elve (az ismeretanyag fokozatos bővítésének az elve)

A tananyag koncentrikus bővítésének elvéhez kapcsolódóan:

- az egyszerűtől az összetett,
- a konkrétól az elvont,
- a tényektől a következtetések,
- a könnyűtől a nehéz,
- a közelítől a távoli felé,

Véleményem szerint ezeken az alapelveken keresztül lehet leginkább értelmezni egy tanulási fejlődést, legyen az egy szakmai fejlődés [10], illetve annak akár egy speciális területe. Ezen alapelvek figyelembe vételével a tűzvizsgálati szakterületen is értelmezhető tanulási folyamatot szeretnék bemutatni, amely tekinthető egy vizsgálatot végző személy tanulási ciklusainak az egymásra épülésének, a tudásszerzés fokozatainak

¹⁴ Johannes Amos Comenius cseh pedagógus, és író, a modern didaktikai alapelvek megalkotója

Alapismeretek elméleti elsajátítása	⇒	Ismeret	} Motiváltság
Betanulás (tapasztalt mentor segítségével). Ismeretek gyakorlatban való alkalmazása.	⇒	Képzettség	
Tapasztalatszerzés, illetve annak beépítése a saját módszerek közé. A munka „ösztönszerűvé” válik.	⇒	Képesség	
Kellő gyakorlat megszerzése után gyorsabb, hatékonyabb munkavégzés.	⇒	Rutin	

1. táblázat A tűzvizsgálók tanulási folyamata (RácZ Sándor - Fentor László)

Láthatóan ez a folyamat inkább a gyakorlat megszerzéseinek a lépéseire koncentrál, de a végrehajtandó tevékenység is „valódi díszletek között” kerül végrehajtásra tulajdonképpen a kezdeti szakasztól a végső megállapításig [11]. Külön kiemelendő, hogy feltételezzük egy már megszerzett természettudományi alapismeret jelenlétét. A gyakorlatias szemlélet természetesen egy másfajta gyakorlatiasságot jelent, mint a tűzoltásvezetők konkrét eseménykezelése, hiszen a munkavégzés időnyomása nem hasonlítható a káreset felszámolása során tapasztaltakkal.

Személyek meghallgatásának vizsgálata

Mivel az alapvető helyszíni eljárási cselekményekhez kapcsolódó tevékenységek vizsgálatát tűztem ki célul, a helyszíni szemle problematikájához párosítottam a helyszínen szemtanúként, vagy egyéb — a tűzvizsgálattal kapcsolatba hozható információk megszerzésének a céljából meghallgatott — személyektől kapott információk értelmezését. A meghallgatások, és azoknak későbbi felhasználhatósága, értelmezhetősége is kritikus az eljárás sikeressége szempontjából. A tanúmehallgatást, mint vizsgálati cselekményt szintén feljogosított, és felkészített személy végezhet.

Szükséges meghallgatni az eseményről elsődleges, közvetlen tapasztalattal rendelkező tanúkat, de az üggyel kapcsolatba hozható információ birtokában lévő személyeket is, abban az esetben, ha lényeges, releváns információt tud szolgáltatni a tűzvizsgálat szempontjából. A meghallgatási taktika tárgyalása nem témája a cikknek, hiszen ez egy komplex tevékenység, amely véleményem szerint a tűzvizsgálói képesség szerves része. Ebben a tudásban megtalálható a verbális és nonverbális kommunikáció, a pszichológia, a logikai összefüggések keresésének képessége, a rejtett információkra utaló jelek megértése a beszélgetés irányításának a képessége is. A tanúk meghallgatása természetesen végezhető későbbi időpontban, azonban a megfigyelt eseménnyel kapcsolatban információk – különösen egy stresszhelyzetet átélt személynél – torzulhatnak, felidézésük lehetősége csökken az idő múltával, illetve a környezetből kapott más információk torzító hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni. Ezen okból került említésre, mint a helyszínen végzendő szintén halaszthatatlan tűzvizsgálati cselekmény, amely fontos eleme a helyszíni adatgyűjtésnek. A meghallgatási taktikát rendőrségi szakemberek segítségével a Miskolci Rendészeti Szakközépiskolában egy hetes kommunikációs tanfolyamon sajátíthatják el a tűzvizsgálati munkát beosztásukból adódóan végző személyek, azonban véleményem szerint ebben az esetben is érvényes a tudásszerzés ciklusaira vonatkozó megállapítás [12].

A tűzvizsgálati eljárásban érintett egyéb szereplők

A rendőrség közreműködése az eljárásban

A közös kiképzési feladatokon túl a társhatóságokkal való együttműködés szerepe kiemelt kérdéskörrel bír. Fontos, hogy az információk áramlása a két szervezet között minden esetben

biztosítva legyen és automatikusan működjön. Bűncselekmény gyanúja, vagy haláleset következtében a tűzvizsgálati eljárás megindításáról a katasztrófavédelemnek írásban értesítenie kell a rendőrséget. Az előbbieken említett két esetben hivatalból, illetve egyéb esetben a rendőrség kérésére a tűzvizsgálati eljárás lezárását követően az összefoglaló jelentést, valamint a tűzvizsgálati jelentést a bizonyítékokkal együtt az eljáró tűzvédelmi hatóság haladéktalanul köteles megküldeni a rendőrség részére. A tüzeset vizsgálója segítséget kérhet a rendőrségtől a tüzeset helyszínének biztosítása és a nyomok rögzítése, megőrzése céljából, továbbá a tüzeset helyszínén az ügyfelek, tanúk felkutatása, azonosítása, azok helyszínén tartása érdekében. A rendőrség a tudomására jutott minden tüzesetről, az ügyeletén keresztül, haladéktalanul értesíti a katasztrófavédelmi szerv ügyeletét, tájékoztatást ad a megtett intézkedésekről és az általa lefolytatott eljárásról. Az eljárás során belföldi jogsegély keretében a hatóságok egymás tevékenységét segítik. A helyszíni szemlét együttműködve, egyeztetve, közösen, a nyomrögzítéshez elsőbbséget biztosítva a rendőr számára, egymást nem akadályozva kell lefolytatni, majd azt követően értékelni, felhasználni az ott tapasztaltakat. [14]

Tűzvizsgálati szakértő

A jogszabályok lehetővé teszik mind az eljáró hatóság, mind magán megrendelők részére a speciális szakismeret igényének érdekében a külső szakértő bevonását. A tűzvédelmi szakértői szakterületeken belül helyezkedik el a tűzvizsgálati szakértő területe. Tűzvizsgálati szakértői tevékenységet az a természetes személy folytathat, aki az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló 9/2006. (II.27.) IM rendelet 1. számú melléklet 7. pontjában meghatározott felsőfokú tűzvédelmi szakmai képesítéssel, főiskolai vagy egyetemi végzettséggel, a tűzvizsgálati szakterületen a BM OKF főigazgatója által a BM OKF állományából kijelölt szakirányú végzettséggel rendelkező személyekből álló három fős bizottság előtt eredményes vizsgát tett, valamint a tűzvizsgálati szakterületen legalább tízéves szakmai gyakorlattal rendelkezik. Aki ezen feltételeknek megfelel, illetve büntetlen előéletű és nem áll foglalkozástól eltiltás hatálya alatt, azt fel kell venni a tűzvédelmi szakértői névjegyzékbe. A tűzvédelmi szakértő feladata szakértői díj ellenében, a vitatott események megítélése, ok-okozati összefüggések szakmai értékelése, hibák, károk és ezek okainak feltárása, ezekkel kapcsolatos vélemények, tűzvédelmi dokumentációk készítése, amely a tűzvédelemmel, tűzoltó technikai eszközökkel kapcsolatos műszaki jelenségekkel, és a bekövetkezett tüzesettel áll összefüggésben. [15].

Tűzvizsgálati igazságügyi szakértő

A speciális szakértelmet igénylő feladatokhoz szükséges lehet a szakértői bizonyítás jelentősége is. Akárcsak a tűzvizsgálati szakértő, úgy a tűzvizsgálati igazságügyi szakértő is a hatóság kirendelése vagy megbízás alapján látja el munkáját. Az igazságügyi szakértővé válás feltételeit az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 5. §-a határozza meg. Az igazságügyi tevékenységet az igazságügyi szakértő egyéni vállalkozóként, önálló tevékenységként, szolgáltató vagy társaság tagjaként vagy alkalmazottjaként, valamint igazságügyi szakértői intézet vagy intézmény, testület vagy más szerv nevében végezheti. A tűzvizsgálati igazságügyi szakértő a tényállás megállapításának segítése érdekében függetlenül és pártatlanul, legjobb tudása szerint szakvéleményt készít, - szintén szakértői díj ellenében - hogy eldöntse a szakkérdést. [16].

Katasztrófavédelmi Kutatóintézet

A Katasztrófavédelmi Kutatóintézet a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ szervezeti egységeként funkcionál. Az intézetben dolgozó szakemberek elsődleges feladata, hogy magas szintű kutatási munkájukkal és megfelelően alátámasztott vizsgálati eredményeikkel támogassák, kiegészítsék a katasztrófavédelem szakmai szervezeti egységeinek tevékenységét. Termékminősítési, műszaki és oltástechnikai területen az intézet önálló kutatási és vizsgálati

tevékenységet végez. Foglalkozik továbbá a tűzoltó anyagok időszakos minőségellenőrző vizsgálatával a készenlétben tarthatóság megállapításának érdekében, valamint kijelölt független tanúsító szervezetként tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítási eljárásokat folytat le a különböző gyártók és termékgorgalmazók részére. [17].

A kutatóintézet munkája szorosan kapcsolódik a tűzvizsgálathoz, hiszen égésgyorsító anyagok¹⁵ meghatározására irányuló analitikai vizsgálatokat is végeznek. A tűzvizsgálati helyszíni szemléken történő mintavételezés során vett anyagok országosan a kutatóintézethez érkeznek, ahol tömegspektrométerhez kapcsolt gázkromatográf segítségével vizsgálják a minták illékony szervesanyag-maradvány tartalmát. A vizsgálatnak köszönhetően a mintában lévő égésgyorsító anyag jelenléte, illetve típusa is pontos meghatározásra kerül. A kutatóintézet a megfelelő minőségű mintavételezés és az egységes végrehajtás érdekében a tűzvizsgálatot végzők részére összeállított egy zárható, hitelesíthető mintavételi rendszert, úgynevezett „mintavételi egységcsomagot”, mely az intézet által ellenőrzött tisztaságú, így az egységcsomagnak köszönhetően elkerülhetők a vizsgálatokat esetlegesen befolyásoló nem kívánt szennyezések. A Kohéziós Alap¹⁶ támogatásával megvalósuló fejlesztések keretében a kutatóintézet eszközeinek korszerűsítése és kibővítése érdekében 370 millió forint¹⁷ értékben mintaelőkészítést támogató berendezés, analitikai műszerek, valamint gázkromatográfiás és spektroszkópiai berendezések kerülnek beszerzésre, amelyek a jövőben nagyban hozzájárulnak majd az intézet anyagvizsgálati, analitikai területének megerősítéséhez, beleértve a mintaazonosítási technikák fejlesztését is. [18].

KÖVETKEZTETÉSEK

Értékelve a tűzvizsgálati cselekmények végzésekor szükségesnek tekintett képességeket, és a témában érintett különleges felkészültségű más szereplőket nem várható el azoktól a személyektől, akik nem ilyen típusú információ feldolgozásra lettek felkészítve, hogy azonnal jó minőségű munkát végezzenek amint elkezdtek a számukra meghatározott feladatok végrehajtását, függetlenül attól, hogy a jogszabályokban előírt képzési követelményeket teljesítették. Azonban elegendő tanulás, és tapasztalat megszerzése esetén — megfelelő motiváltság fenntartásával — kialakulhat a használható szaktudás.

Figyelembe véve a Comenius-i elvek alapján kidolgozott tudásszerzési struktúrát más, és más időintervallumot vehet igénybe ez a folyamat. Véleményem szerint azok a személyek, akik alaptevékenységként kizárólag tűzvizsgálatot végeznek, hónapok alatt eljuthatnak arra a szintre, hogy tapasztalt tűzvizsgálóval megkezdhetik ismereteik elmélyítését, és bővítését a gyakorlati tapasztalatok integrálásával. Ők akár – esetszámtól függően – 1-1,5 év alatt képesek lehetnek önállóan, szakszerűen elvégezni helyszíni szemlét, és teljes tűzvizsgálati eljárást lefolytatni. Az önállóan végrehajtott tűzvizsgálatok száma, akár 20-40 db között is lehet ezen időintervallum alatt, amely esetben már kialakulhat a munkához szükséges rutin. Akik önállóan tanulnak be a tűzvizsgálatba, és alapvetően más tevékenység végzésével töltik a munkaidejük jelentős részét, ezáltal csak kapcsolt feladatként végzik a tűzeseti helyszíni szemlét, és akár a többi eljárási cselekményt is, azoknak akár több évre is tehető az önálló minőségi munkavégzés

¹⁵ Potenciális égésgyorsítóknak tekinthetők mindazok az anyagok, amelyek gyújtogatás (személyre vagy vagyona veszélyes tűzvész szándékos előidézése) során a tűz keltésére, illetve a tűz terjedésének meggyorsítására alkalmasak. Potenciális égésgyorsító anyagok természetes módon is jelen lehetnek, ezért szűkebb értelemben égésgyorsító anyagról csak akkor beszélhetünk, ha azt gyújtogatásra használták.

¹⁶ A Kohéziós Alap azokat az országokat támogatja, amelyekben az egy lakosra jutó bruttó nemzeti jövedelem (GNI) nem éri el az EU átlagának 90%-át. Célja a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek enyhítése, valamint a fenntartható fejlődés előmozdítása.

¹⁷ KEHOP 1.6.0-15-2016-00010 projekt – a BM OKF Központi Laboratórium fejlesztésének összege
Letöltve: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_kehop16015201600010_index
(2017.03.19.)

kialakulása. Ez a folyamat szerencsésebb esetben felgyorsulhat, amennyiben minden eljárási cselekménynél jelen van egy tapasztalt mentor kolléga, aki fel tudja készíteni azokat a személyeket, akiket alapvetően más tevékenységek végzésére képzett ki a munkáltatója. Nyilvánvalóan ezek a folyamatok tovább tartanak, de megfelelően strukturált képzés esetén integrálható a feladat végzése az adott személy munkaköréhez.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] FENTOR L.: *A tűzvizsgálati eljárás gyakorlati végrehajtása* Tudományos Diákköri Konferencia Dolgozat Budapest 2008 Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
- [2] RESTÁS Á.: *Égés- és oltásmélelet*. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest 2014. (Egyetemi jegyzet)
- [3] FENTOR L.-BARTHA I.- *A tűzvizsgálat alapjai* (Fővárosi Tűzoltóparancsnokság 2006)
- [4] RESTÁS Á.: *A tűzoltásvezetők döntéseit elősegítő mechanizmusok*; Védelem - Katasztrófa- Tűz- és Polgári Védelmi Szemle 20:(5) 2013. pp. 11-14. ISSN 1218-2958
- [5] FENTOR L.: *A tűzvizsgálat gyakorlata a fővárosban* Védelem folyóirat
URL.: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/223-a-tuzvizsgalat-gyakorlata-a-fovarosban.pdf>
- [6] NAGY L. Z.: *A tűzvizsgálat taktikája* (Fővárosi Tűzoltóparancsnokság Budapest, 2010)
- [7] SZABÓ N.: *Tűzvizsgálat bemutatása a gyakorlatban egy konkrét vizsgálati eljárás szakmai értékelésén keresztül* (Nemzeti Közszerológati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet MSC Félévközi dolgozat 2017.)
- [8] FENTOR L.-VARGA F.: *Magyarországi tűzvizsgálati rendszer és fejlesztési lehetőségeinek értékelése* Műszaki Katonai Közöny XXVI. évfolyam, 2016. 3. szám 66-73. o.
- [9] PUKÁNSZKY-NÉMETH : *Neveléstörténet* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997, ötödik, átdolgozott bővített kiadás
- [10] ÉRCES G.: *A komplex tűzvédelem vizsgálata mérnöki módszerekkel történő tűzvizsgálat alkalmazásával* Budapest, 2015,
- [11] PÁNTYA P.: *A tűzoltói beavatkozás veszélyes üzem?* Bolyai Szemle, 23:(3) 2014. pp. 36–42.
- [12] BÉRCZI L.: *Országos képzések a hatékony és biztonságos tűzoltói beavatkozások érdekében*. Védelem - Katasztrófa- Tűz- És Polgári Védelmi Szemle XIX:(3) pp. 33-35. (2012)
- [13] GÁL L.: *A tűzesetek vizsgálati rendszere és fejlesztési lehetőségei Magyarországon* Szakdolgozat Budapest 2017. Nemzeti Közszerológati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet
- [14] 47/2011. (XII.15.) BM rendelet *A tűzvédelmi szakértői tevékenység szabályairól szóló 1/A - 2. § (1) – (2) bekezdése*
- [15] 2016. évi XXIX. törvény *Az igazságügyi szakértőkről szóló 3-4. §-a alapján*
- [16] KATASZTRÓFAVÉDELMI KUTATÓINTÉZET - *Bemutatkozás*
URL.: <http://kki.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezeti-informaciok>
(Letöltve: 2017.03.04.)

[17] KATASZTRÓFAVÉDELMI KUTATÓINTÉZET – *Mintavétel ajánlás*

URL.: <http://kki.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=mintavetel-ajanlas>

(Letöltve: 2017.03.19.)

[18] KEHOP-1.6.0-15-2016-00010 azonosítószámú projekt - *Ajánlati felhívás „Laboratórium anyagvizsgáló képességeit megalapozó analitikai mérőműszerek” tárgyában*

URL.: http://www.kozbeszerzes.hu/data/hirdetmeny/portal_512920/portal_15860_2016.pdf (Letöltve: 2017.03.19.)